

Vlaamse Regering



**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van  
oorlogsgedenktekens te Zonnebeke**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,  
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND**

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, l, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 17 februari 2009 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen oorlogsgedenktekens te Zonnebeke;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 01 oktober 2009,

**BESLUIT :**

**Artikel 1.** Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

1° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Gedenkzuil voor de 'Royal Household Cavalry', gelegen te onnebeke (Zandvoorde), Komenstraat ZNR;

bekend ten kadaster: Zonnebeke, 5e afdeling, sectie A, perceelnummers 689B3, 695G, 695N.

2° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Gedenkzuil voor de Nieuw-Zeelandse Divisie, gelegen te Zonnebeke (Passendale), 's Graventafelstraat ZNR;

bekend ten kadaster: Zonnebeke, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer 1096H.

3° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Canadese gedenksite Passendale 1917, gelegen te Zonnebeke (Passendale), Canadalaan ZNR;

bekend ten kadaster: Zonnebeke, 2e afdeling, sectie D, perceelnummer 995D.

4° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Oorlogsgedenkteken voor de militaire en burgerlijke doden Passendale, gelegen te Zonnebeke (Passendale), Passendaleplaats ZNR;

bekend ten kadaster: Zonnebeke, 2e afdeling, sectie B, perceelnummer ZNR(DEEL).

**Art. 2.** Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1) Het gedenkteken voor de 'Royal Household Cavalry' in Zandvoorde wordt beschermd als monument omwille van de:

- Artistieke waarde en de historische waarde, meer bepaald de architectuurhistorische waarde:

Dit gedenkteken valt op binnen het gamma van militaire oorlogsgedenktekens, dankzij zijn elegant ontwerp. Het betreft een hoog, slank gedenkteken, met sierlijk afgewerkte vormen, zoals de 2 afgeronde hoeksteunen. De eigenlijke zuil is opgevat als een 'roll of honour' en wordt bovenaan bekroond met een klein kruis dat afgewerkt is met drielobbig maaswerk.

- Historische waarde, meer bepaald de historische context en de militair-historische waarde:

Dit gedenkteken herinnert aan de doden van de 'Royal Household Cavalry', die voor een groot deel zijn omgekomen bij Zandvoorde tijdens de Eerste Slag bij Ieper (oktober-november 1914). De 'Royal Household Cavalry' was een elite-eenheid met heel wat adellijke personen. Maar de loopgravenoorlog deed haar intrede en deze nieuwe vorm van oorlogvoering stond geen ruitery meer toe: de cavaleristen moesten bij Zandvoorde van hun paarden afstijgen en vanuit rudimentaire loopgraven vechten. Het gedenkteken voor de 'Royal Household Cavalry' staat aldus symbool voor het einde van een oude traditie van oorlogvoeren.

De geografische context van het gedenkteken is bovendien opmerkelijk. Op 30 oktober 1914 kwamen er bij Zandvoorde ongeveer 120 mannen van de 'Household Brigade' om. Na de oorlog kon het graf van slechts één persoon teruggevonden worden, namelijk van Lord Worsley. Dat zijn graf teruggevonden kon worden, is

wellicht te danken aan zijn adellijke herkomst. De ontstaansgeschiedenis van het gedenkteken voor de 'Household Brigade' is dan ook merkwaardig, daar het werd opgericht op de plaats van het enige teruggevonden graf van de zwaar beproefde brigade.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

2) Het Nieuw-Zeelandse gedenkteken met bijhorend park wordt beschermd als monument omwille van de:

- Historische waarde, meer bepaald de militair-historische waarde en de historische context:

Als zijnde een gedenkteken dat herinnert aan de bijzonder harde gevechten om Passendale. Het gedenkteken herinnert aan de rol die de Nieuw-Zeelandse Divisie speelde tijdens de 'Slag bij Broodseinde'. Deze slag op 4 oktober 1917 zou voor de geallieerden de meest 'succesvolle' dag van de Derde Slag bij Ieper worden.

Dat de Nieuw-Zeelanders enkele dagen later, namelijk op 9 en 12 oktober geen enkel objectief konden bereiken maar vooral een nooit gezien aantal doden te betreuren hadden, wordt heel opvallend verzwegen op het gedenkteken. Het geldt dan ook als een typisch voorbeeld van een militair of nationaal gedenkteken, dat vooral wil herdenken in termen van overwinning of roem.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

- Artistieke waarde:

Als zijnde een gedenkteken bestaande uit een sobere gedenkzuil uit witte natuursteen, die door zijn afmetingen en zijn architecturale vormgeving indrukwekkend is.

3) De Canadese gedenksite Passendale 1917 wordt beschermd als monument omwille van de:

- Historische waarde, meer bepaald de historische context en de militair-historische waarde:

Als zijnde een gedenksite ter herinnering aan de rol van de Canadese troepen en hun immense verliezen tijdens de verovering van Passendale en omgeving op het einde van de Derde Slag bij Ieper. Deze slag wordt ook wel met 'Passchendaele' aangeduid, naar dit dorpje dat als laatste op de Duitse troepen veroverd werd, 100 dagen en honderdduizenden verliezen later maar nauwelijks enkele luttele kilometers verwijderd van de oorspronkelijke startlijn van het offensief. 'Passchendaele' torst een loodzwaar oorlogsverleden met zich mee. De Canadese gedenksite staat dan ook symbool voor het einde van de bijzonder bloederige Derde Slag bij Ieper.

- Artistieke waarde en de artistiek-landschappelijke waarde:

Als zijnde een indrukwekkende gedenksite, bestaande uit een sober gedenkteken op een speciaal aangelegde aarden heuvel. Het park op de heuvel is o.m. met esdoorns beplant, waarvan het blad symbool staat voor Canada. Vanaf de heuvel is een panoramische kijk op de omgeving mogelijk, die gestuurd wordt dankzij oriëntatiepijlen. Het tracé van de 'Canadalaan', de weg tussen de gedenksite en het dorp Passendale, werd na de Eerste Wereldoorlog rechtgetrokken in functie van het oorlogsgedenkteken.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

4) Het gedenkteken voor de militaire en burgerlijke slachtoffers van Passendale wordt beschermd als monument omwille van de:

- Artistieke waarde:

Als zijnde een mooi gestileerd gedenkteken van de hand van Antoon Van Parys. Stilering en soberheid, die het oeuvre van beeldhouwer Antoon Van Parys kenmerken, zijn zeker van toepassing op dit gedenkteken. Antoon Van Parys, beeldhouwer van talrijke grafmonumenten en oorlogsgedenktekens, genoot o.m. een opleiding o.l.v. J. Delvin en deed ervaring op in de ateliers van M. Zens en A. De Beule. Typische kenmerken voor het werk van Van Parys zijn o.m. de piramidale opbouw, de sterke stilering van het gewaad en het gebruikte lettertype. Ook de thematiek van de kaarsendragende jongelingen komt meermaals voor in het oeuvre van Van Parys.

- Historische waarde, meer bepaald de historische context en de sociaal-culturele waarde:

Als zijnde een gedenkteken dat toegewijd is aan Christus-Koning. Net zoals de devotie tot het H. Hart zich in de jaren '20 sterk ontwikkelde, werd het feest van Christus-Koning binnen de Katholieke Kerk vanaf 1925 sterk gestimuleerd. Het thema van Christus-Koning zou bij oorlogsgedenktekens veel minder toegepast worden dan de toewijding aan het Heilig Hart.

Het gedenkteken genereert bovendien een belangrijke historische en sociaal-culturele waarde, daar het als voorbeeld kan gelden voor een verzoening van wereldlijke en religieuze verzuchtingen, die typisch waren voor de tijdsgeest van de jaren '20. In dit gedenkteken wordt namelijk een uitgesproken en heel specifieke religieuze thematiek, namelijk de toewijding aan Christus-Koning, verenigd met wensen van de Vlaamsgezinde strekking, gesymboliseerd in het heldenhuldezerkje.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

**Art. 3.** Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006 en 5 juni 2009 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006 en 18 september 2009).

Brussel, 05-03-2010

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,  
Toerisme en Vlaamse Rand



Geert BOURGEOIS